

ЗРИВ СПЕЦОПЕРАЦІЇ

Видання CNN опублікувало резонансний матеріал, в якому надаються докази зриву операції затримання, так званих, «вагнерівців» – учасників приватної військової компанії (ПВК) Вагнера, а фактично – філії московських спецслужб. «Вагнерівці» причетні до великої кількості злочинів на Сході України, зокрема до збитого малайзійського бойнга. Тому їх затримання мало величезне значення для національних інтересів України в умовах не названої війни.

Працівники КГБ Білорусі порушили ранковий спокій на базі відпочинку, побудованій у радянські часи, недалеко від Мінська, увірвавшись, щоб заарештувати 32 російських найманців.

До тогорічних президентських виборів у Білорусі залишалося менш ніж два тижні, і влада підозрювала, що сторонні прислали з Росії для втручання.

Чоловіки дійсно були частиною місії. Але їх метою була не Білорусь, і вони не виконували замовлення будь-якої російської організації.

Їх готували. Ці 32 людини разом зі ще одним чоловіком, затриманим на півдні Білорусі, стали метою ретельно продуманої розвідувальної операції зі сторони України та з відомою і ймовірною підтримки Сполучених Штатів.

Троє колишніх високопосадовців української військової розвідки ексклюзивно для CNN розповіли, як вони організували екстраординарну операцію, спрямовану на виманювання підозрюваних військових злочинців з Росії для судового переслідування за звірства, скоєні на сході України, де сепаратисти, підтримувані Москвою, ведуть боротьбу протягом багатьох років.

По-перше, українські агенти видавали себе за російську приватну військову компанію, наймаючи на роботу у сфері безпеки, оплачувану вище встановленої норми, пропонуючи вигідний контракт в розмірі 5000 доларів на місяць – «для захисту нафтових об'єктів Венесуели», повідомили CNN ці люди, які говорили на умовах анонімності. Тому, що вони не уповноважені говорити про секретну операцію.

Джерела повідомили, що на цю приманку потрапили сотні потенційних російських підрядників, які подали заявки на роботу, що надало українській розвідці безпрецедентну можливість почати виявлення і виокремлення підозрюваних у військових злочинах.

«Ми почали телефонувати їм і казати: «агов, друже, гаразд, розкажи мені про себе, може, ти насправді не боєць, а водопровідник чи щось таке...», – сказав один з колишніх офіцерів військової розвідки CNN про перевірку дзвінків претендентам.

«А потім вони почали розкривати щось про себе, надсилаючи нам документи, військові посвідчення і докази того, де вони воювали. І ми типу «бінго, ми можемо це використувати», – додало джерело.

Іншими словами, за словами офіцерів розвідки, цілі самі почали надсилати докази того, ким вони були, свого військового досвіду і навіть конкретних боїв і інцидентів, в яких вони брали участь, включаючи посвідчення особи і потенційно компрометуючі фотографії і відео. Їхні «подвиги» на сході України і в інших місцях.

На одному відео, переданому CNN колишніми джерелами військової розвідки, зображена група бойовиків на сході України, що тримає уламки військового літака, який, за словами джерел, щойно був збитий, злочин, визнаний терористичним в Україні.

Інші заявники були пов'язані з нападом на МН17, рейс Malaysian Airlines з Амстердама в Куала-Лумпур, який був

збитий в липні 2014 роки над українською територією, контрольованою проросійськими сепаратистами. Всі 298 людей, які перебували на борту літака, загинули. Група міжнародних прокурорів під керівництвом Нідерландів заявила, що літак був збитий ракетою, доставленою з Росії і випущеною із села, контрольованого сепаратистами. Росія заперечує свою причетність.

«Двоє були присутні при запуску ракети, яка збила МН17. Ще четверо були членами угруповання, відповідального за збиття нашого військового літака і вбивство щонайменше 70 наших найкращих людей.

«Ідентифікувати і покарати цих людей було нашим головним інтересом», – додав він.

Очевидно, це являло інтерес і для американської розвідки, хоча офіційні особи США заперечують свою пряму роль. За словами представників української розвідки, операція під керівництвом України отримала американські гроші, технічну допомогу та рекомендації ЦРУ про те, як залучити російських найманців.

Високопоставлений чиновник США сказав CNN, що ці твердження «помилкові».

Він вказав, що розвідка США знала про операцію, але заперечував будь-яку причетність. Чиновник, який побажав залишитися неназваним, оскільки він не був уповноважений говорити публічно, припустив, що спроби втягнути американські агентства можуть бути спробою розділити або навіть перекласти провину за провал української операції з високим ризиком.

CNN провела тижні в Україні, перевіряючи та оглядаючи звіти про операцію та розмовляючи з людьми, які були залучені.

Представляти себе приватною військовою компанією мало сенс – військові підрядники, пов'язані з Кремлем, стали добре відомою стороною життя російських ветеранів.

CNN раніше відстежував російських найманців, що діють у Лівії, Центральноафриканській Республіці, Сирії, Мозамбіку та інших країнах. Часто найняті солдати працюють

на «Вагнера», велику приватну військову компанію, яка нібито пов'язана з Євгеном Пригожиним – партнером президента Росії Володимира Путіна, хоча Пригожин заперечує ці зв'язки. У повідомленні про арешти на мінському курорті білоруською владою говорилося, що затримані працювали на Вагнера.

За словами джерел, через те, що маневр із вербуванням на їхньому вебсайті залишався непоміченим, співробітники української розвідки просто вибрали людей, що мають найтісніші і суперечливі зв'язки з Україною, і запропонували їм фальшиві контракти з Венесуелою.

За їхніми словами, вони вибрали 28 росіян, імовірно пов'язаних з незаконними діями в Україні, і ще п'ятьох без будь-яких зв'язків.

Росіянам сказали, що вони будуть відправлені до Туреччини для стикування з Каракасом. Джерела повідомили CNN, що реальний план полягав у тому, щоб доставити їх в Україну, де вони можуть бути заарештовані.

Пандемія коронавірусу несподівано змінила план, коли Росія закрила свої кордони, щоб зупинити поширення Covid-19.

Однак Москва продовжувала дозволяти поїздки до свого сусіда і союзника Білорусі. Згідно з українськими джерелами, новобранців, які нічого не підозрювали, на автобусі доставили по суші до Мінська, звідки, як вони думали, вони скоро вирушать до Венесуели.

Суворі найманці на курорті, який обіцяє «комфорт і затишок» на тлі «відсутності міської суєти і повсякденних турбот», здавалися безглуздими, якщо не підозрілими, згадав один із співробітників.

«Так, я пам'ятаю, я зустрічався з ними», – сказав охоронець CNN минулого місяця. «Вони провели тут пару днів. Вони нічого не зробили, щоб нас потурбувати», – сказав він, додавши, що арешти стали несподіванкою. «Люди приїжджають сюди, тому що з іншого боку санаторію є красива водойма», – сказав він.

За словами джерел CNN, затримка була достатньою для того, щоб білоруські спецслужби почали діяти, всього за кілька годин до вильоту групи.

У той час дехто підозрював у причетності Росію. У драматичних сценах, трансльованих по білоруському державному телебаченню, заарештованих виставляли напоказ на екрані, а їхні документи, що засвідчують особу, демонстрували як свідчення їх російського військового минулого.

«Ми отримали підтверджену інформацію, що ці росіяни мали реальний бойовий досвід і дійсно брали участь у збройних конфліктах», – повідомив по державному теле-

баченню неназваний, сильно замаскований командир білоруської поліції.

Колишній радник президента Білорусі повідомив CNN на умовах анонімності, що білоруська влада спочатку дійсно вважала, що група була відправлена в Білорусь росіянами для дестабілізації країни напередодні майбутніх виборів.

Він сказав CNN, що в Мінську виникло спантеличення з приводу того, що, з усього видно, було агресією з боку їхніх російських союзників.

Кремль, схоже, теж застали зненацька: його представник заявив російським ЗМІ, що у них «немає повної інформації» про інцидент. Пізніше Кремль заперечував, що відправив цих людей втручатися у внутрішні справи Білорусі.

Втрутився і президент України Володимир Зеленський, який закликав до екстрадиції чоловіків в Україну під час телефонної розмови з президентом Білорусі Олександром Лукашенко всього через кілька днів після арештів.

«Я сподіваюся, що всі підозрювані в терористичній діяльності на території України будуть передані нам для судового переслідування відповідно до чинних міжнародно-правових документів», – сказав Зеленський, йдеться в оголошенні дзвінка.

Через пару днів Лукашенко відхилив це прохання. Він поговорив з Путіним, і обидва лідери «висловили впевненість, що ситуація буде вирішена», йдеться в заяві Кремля.

Через тиждень після цього дзвінка Росія оголосила про повернення 32-ох росіян, заарештованих в санаторії. 33-й чоловік, який мав подвійне громадянство Білорусі та Росії, залишився в Білорусі.

Президент України Зеленський публічно заперечував факт української операції, заявивши українському телебаченню в червні 2021 року що його країну «втягнули» у це питання.

«Я розумію, що ідея ця й операція була ідеєю, скажімо, інших країн, а не України», – сказав він.

Українські офіційні особи не відповідали на запит CNN щодо коментаря до цієї історії.

Але, згідно з українськими джерелами CNN, ця невдача стала серйозним ударом для української розвідки, яка, за їхніми словами, працювала над тим, щоб зловити російських підозрюваних протягом майже 18 місяців.

«Якби ці люди опинилися тут, в Україні, подробиці їхніх злочинних дій стали б відомі всьому світу», – сказало CNN одне з джерел.

«Україна могла б притягнути їх до відповідальності і показати, що наша боротьба з Росією серйозна і що ми не будемо підіймати руки на знак капітуляції», – додало джерело.

Переклад українською

Не бійсь. Не зраджуй. Не мовчи

Олег К. Романчук. «Не бійсь. Не зраджуй. Не мовчи»: Публіцистика воєнного часу. Вибрані тексти 2014–2019: статті, есе. – Львів: Універсум, 2020. – 608 с., 7 іл.

Умови придбання

Щоб придбати книжку, слід переказати 250 гривень (у вартість включені поштові витрати за пересилку рекомендованою бандероллю) через будь-який банк чи надіслати поштовим переказом на рахунок IBAN UA0832526800000002600744144 в ПАТ АКБ «Львів», ЄДР-ПОУ 19326603, МФО 325268. Одержувач: ТзОВ «Універсум».

Не забудьте надіслати на адресу редакції («Універсум», п/с 2994, Львів–17, 79017) копію квитанції поштового переказу чи платіжного доручення, чітко зазначивши при цьому свою адресу та номер мобільного телефона (вимога Укрпошти).

Тексти книжки відомі читачам часопису «Універсум», тижневика «Країна», інтернет-порталу «Радіо Свобода». Зібрані «під одним дахом», вони дають змогу простежити вперту, послідовну лінію автора щодо захисту національних інтересів.

Леонід Капелюшний, письменник, сценарист, публіцист

